

EIROPAS PARLAMENTS

2004

2009

Sesijas dokuments

GALĪGAIS
A6-0022/2004

19.10.2004

ZIŅOJUMS

par Padomes Piekto gada ziņojumu saskaņā ar Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu 8. operatīvo noteikumu (2004/2103(INI))

Ārlietu komiteja

Referents: *Raül Romeva Rueda*

SATURS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	3
PASKAIDROJUMS	11
STARPTAUTISKĀS TIRDZNIECĪBAS KOMITEJAS ATZINUMS	17
PROCEDŪRA.....	20

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par Padomes Piekto gada ziņojumu saskaņā ar Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu 8. operatīvo noteikumu (2004/2103(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Padomes Piekto gada ziņojumu saskaņā ar Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu 8. operatīvo noteikumu¹,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu lietošanas pamācību, par ko 2003. gada 28. oktobrī vienojās konvencionālo ieroču eksporta jomas darba grupa (14283/03),
- ņemot vērā Padomes 2003. gada 23. jūnija Kopējo nostāju 2003/468/KĀDP par ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli²,
- ņemot vērā Padomes 2003. gada 12. decembrī pieņemto Eiropas drošības stratēģiju,
- ņemot vērā Padomes 2003. gada 12. decembrī pieņemto ES stratēģiju, kura vērsta pret masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanu un kuras mērķis arī ir stiprināt eksporta kontroles politiku un praksi,
- ņemot vērā ES līguma 17. pantu un EK līguma 296. pantu,
- ņemot vērā Parlamenta 2003. gada 25. septembra rezolūciju³ par Padomes Ceturto gada ziņojumu saskaņā ar Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu 8. operatīvo noteikumu⁴,
- ņemot vērā Parlamenta 2003. gada 20. novembra rezolūciju par paziņojumu “Eiropas aizsardzība: rūpniecības un tirgus jautājumi — centieni ES aizsardzības apbruņojuma politikas jomā”⁵, ko Komisija iesniedza Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai,
- ņemot vērā Parlamenta 2004. gada 22. aprīļa rezolūciju par cilvēktiesībām pasaulē 2003. gadā un Eiropas Savienības politiku šajā jautājumā⁶,
- ņemot vērā Parlamenta 2003. gada 18. decembra rezolūciju⁷ par ES embargo atcelšanu attiecībā uz ieroču pārdošanu Ķīnai,

---

¹ OV C 320, 31.12.2003., 1. lpp.

² OV L 156, 25.06.2003., 79. lpp.

³ P5_TA(2003)0418

⁴ OV C 319, 19.12.2002., 1. lpp.

⁵ P5_TA(2003)0522

⁶ P5_TA(2004)0376

⁷ P5_TA(2003)0599

- ņemot vērā Parlamenta iepriekšējo 2000. gada 6. jūlija rezolūciju par Sudānas pretošanās armijas (*Lord's Resistance Army*) izdarīto bērnu nolaupīšanu¹ un 2003. gada 3. jūnija rezolūciju par tirdzniecību ar bērniem un bērnu iesaukšanu armijā²,
  - ņemot vērā Reglamenta 45. pantu,
  - ņemot vērā Ārlietu komitejas ziņojumu un Starptautiskās tirdzniecības komitejas atzinumu (A6-0022/2004),
- A. tā kā, īpaši ņemot vērā situāciju ar aukstā kara pēcpasmas drošības klimatu, ko raksturo augsts reģionālās nestabilitātes līmenis, neveiksmīgas valstis, nevalstiski grupējumi, kas par karavīriem izmanto bērnus, teroristu tīkli un organizētā noziedzība, ļoti nozīmīga ir striktas ieroču eksporta kontroles ievērošana;
- B. tā kā Padome iepriekš minētajā Eiropas drošības stratēģijā ir noteikusi, ka dažas šī aukstā kara pēcpasmas drošības klimata iezīmes ir galvenie draudi;
- C. tā kā organizētā noziedzība un starptautiskās ieroču kontrabandas nelikumīgā darbība ir paplašinājusies arī kājnieku ieroču jomā un kājnieku ieroču brīvā un nekontrolētā pieejamība ir būtiski ietekmējusi konfliktu skaita pieaugumu, turklāt ieročus pārvadā tādos maršrutos, kas ved cauri paplašinātās ES teritorijai, kā arī cauri jaunajām paplašinātās ES kaimiņvalstīm un valstīm Rietumbalkānu reģionā;
- D. tā kā katru gadu vairāk nekā pusmiljons cilvēku mirst ar kājnieku ieročiem saistītas vardarbības rezultātā gan bruņotos konfliktos, gan saistībā ar kriminālo pasauli;
- E. tā kā pēdējos desmit gados ir būtiski pieaugusi privāto drošības un militāro uzņēmumu pakalpojumu izmantošana, kas mudina ieviest tiesību aktus, lai kontrolētu un uzraudzītu privāto uzņēmumu sniegtos militāros, policijas un drošības pakalpojumus;
- F. tā kā Eiropas Savienībai jāpilda tās aizvien atbildīgākais pienākums uzturēt mieru un drošību Eiropā un visā pasaulē, turpinot noteikt ieroču ierobežojumus un īstenojot atbruņošanās priekšlikumus;
- G. tā kā maksimāla šīs jomas pārredzamība, kā arī visaptverošu gada ziņojumu sagatavošana ir būtisks priekšnoteikums demokrātiskai atbildībai, kas ir labākā miera un stabilitātes garantija;
- H. tā kā Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu lietošanas pamācība ir svarīgs solis, lai precizētu kodeksa noteikumus par atteikuma paziņojumiem un uzziņas procedūru, kā arī lai palīdzētu novērst atšķirīgu interpretāciju dažādās dalībvalstīs;
- I. tā kā Padomes kopējā nostāja attiecībā uz ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli ir pirmais solis ceļā uz nelegālas ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli, tomēr, lai neapdraudētu tās efektivitāti, vēl ir jānovērš daudzi trūkumi;
- J. tā kā, neskatoties uz sasniegto, šķiet, ka ES ieročus, to sastāvdaļas, ES licences ieroču

¹ OV C 121, 24.04.2001., 401. lpp.

² OV C 74 E, 24.03.2004., 854. lpp.

ražošanai ārzemēs, privātos ES militāros un drošības pakalpojumus, ES militāros cilvēkresursus, pieredzi un apmācību, kā arī aprīkojumu nāvēssodu izpildei, spīdzināšanai un citām nežēlīgām, necilvēcīgām un pazemojošām darbībām joprojām turpina piegādāt pasaules reģioniem, kur Rīcības kodeksā noteiktos standartus acīmredzami neievēro;

- K. tā kā, lai cīnītos pret nelegālo ieroču tirdzniecību un efektīvi novērstu ieroču piegādes neatbilstošiem tiešajiem patērētājiem, ir būtiski nodrošināt, ka ieroču pārvadājumus, ieroču eksporta tiešos patērētājus, pārējo militāro un drošības bruņojumu, licencēto ražošanu un ieroču tirdzniecības starpniecību pakļauj efektīvākai kontrolei;
- L. tā kā, īpaši ņemot vērā situāciju Eiropas bruņojuma nozares attīstībā un kopējo drošības un aizsardzības politiku, ES ieroču eksporta kontroles politikā ir vajadzīga lielāka saskaņošana;
- M. tā kā iepriekš minētajā 2003. gada 20. novembra rezolūcijā ir uzsvērts, ka iekšējā militāro tirgu atvēršana jāveic vienlaikus ar striktas eksporta kontroles īstenošanu uz ES ārējām robežām;
- N. tā kā ES daļa starptautiskajā ieroču tirdzniecībā kopumā un, īpaši, kājnieku un vieglo ieroču eksportā ir pieaugusi līdz ar 10 jauno dalībvalstu iestāšanos ES 2004. gada 1. maijā, kā arī dažas no šīm valstīm joprojām ražo un eksportē ieročus būtiskos apjomos; tā kā dažām jaunajām dalībvalstīm joprojām nav pietiekamu spēju, lai nekavējoties izpildītu pašreizējās kodeksā noteiktās saistības, un tāpēc tām ir nepieciešama palīdzība to īstenošanā;
- O. tā kā aptuveni 80 % ES ieroču laikā no 1999. līdz 2003. gadam izveda uz valstīm ārpus Eiropas;
- P. tā kā tagad, kad desmit jaunās dalībvalstis ir pieņēmušas Rīcības kodeksu, šo Rīcības kodeksu piemēro lielākam ieroču eksporta apjomam;
- Q. tā kā, ņemot vērā turpmāko ES paplašināšanos, ir īpaši svarīgi, lai kandidātvalstis Horvātija, Bulgārija, Rumānija un Turcija arī sagatavo ikgadējus ziņojumus par savu ieroču eksporta politiku, uzlabo ieroču eksporta kontroli un nodrošina ar to saistīto pamatstandartu ievērošanu; būdams pārliecināts, ka dalībvalstīm ne tikai aktīvi jāatbalsta šis process, bet arī jāsniedz pozitīvs piemērs attiecībā uz Rīcības kodeksa stingru ievērošanu un visaptverošu gada ziņojumu sagatavošanu par savu darbību ieroču eksportā;
- R. būdams pārliecināts, ka turpmāka dalībvalstu ieroču eksporta politikas saskaņošana būtu nozīmīgs ieguldījums EDAP attīstīšanā, kā arī stiprinātu dalībvalstu kopēju ārpolitiku;
- S. būdams pārliecināts, ka ES ieroču eksporta kontroles politikai ir jābūt tādai, kas nodrošina saskaņotu Kopienas ārpolitisko darbību, kas aptver arī tās mērķus novērst krīzes, apkarot nabadzību, stiprināt demokrātiju un veicināt cilvēktiesības;
- T. būdams pārliecināts, ka globālā kontekstā patiešām efektīvs būtu tikai starptautisks ieroču

tirdzniecības režīms, kas būtu vērsts uz tādu starptautisku līgumu par ieroču tirdzniecību, kura pamatā ir starptautiskajās tiesību normās noteiktās valstu pašreizējās saistības;

1. uzskata, ka cīņā pret starptautisko terorismu, konfliktu novēršanā, reģionālās stabilitātes un cilvēktiesību ievērošanā izšķirīga nozīme ir skaidrai un lietderīgai kopējai ieroču eksporta kontroles politikai;
2. tāpēc atzinīgi vērtē Piektajā gada ziņojumā par Rīcības kodeksa ieviešanu minētās sekmes, it īpaši, dalībvalstu saskaņotās prakses kopsavilkumu, kas apkopots I pielikumā un II pielikuma tabulā, ietverot datus par izsniegto eksporta licenču skaitu un vērtību, kā arī ieroču eksporta apjomu;
3. īpaši atzinīgi vērtē to, ka uzlabojas gan veco, gan jauno dalībvalstu sniegtā informācija par veikto ieroču eksportu, tomēr izsaka bažas par atsevišķu sniegto datu vērtību;
4. uzskata, ka savlaicīgu, pilnīgu un salīdzināmu datu saņemšana no visām dalībvalstīm ir būtisks priekšnoteikums saņemto datu pārredzamības nodrošināšanai;
5. izsaka atzinību, ka tiek turpināta ziņošanas procedūru saskaņošana un ir veikti nākamie pasākumi, lai panāktu pilnībā salīdzināmus statistikas datus par ES dalībvalstīm;
6. tāpēc, neskatoties uz panāktajām sekmēm statistikas datu saskaņošanā, vēlas pārliecināties, ka katra dalībvalsts iesniedz datus par piegādāto ieroču tipu un kvantitāti, kā arī par to kopējo eksporta vērtību un atteikto licenču skaitu, uzrādot atteikuma iemeslus, kā arī iesniedz precīzāku informāciju par valsti, kurai ieroči piegādāti, un par tiešo patērētāju klasifikāciju, lai, pamatojoties uz šādiem pilnīgākiem un saskaņotākiem datiem, uzlabotu pārredzamību;
7. šajā saistībā atzinīgi vērtē centralizētas atteikumu paziņojumu datu bāzes izveidi Padomes sekretariātā Briselē un uzsver tās lietderīgumu, jo tā dalībvalstīm nekavējoties sniedz informācijas avotu, kas tām ļauj izpētīt ar atsevišķiem atteikumiem saistītos apstākļus; aicina noteiktā laikā šo datu bāzi paplašināt, lai ietvertu tajā informāciju par uzziņas procedūrām atbilstīgi Rīcības kodeksam, kā arī par tiešajiem patērētājiem, par kuriem ir pieejami dati vai pastāv aizdomas, ka viņi ir iesaistīti ieroču un citu kontrolēto preču reeksportēšanā, novirzīšanā vai ļaunprātīgā izmantošanā;
8. turklāt vēlas, lai dalībvalstu ieroču eksporta ziņojumos būtu iekļauta informācija par neoficiāliem ieroču eksporta atteikumiem pirms oficiāla atļaujas iegūšanas pieteikuma iesniegšanas;
9. uzsver, ka šī centralizētā atteikumu paziņojumu datu bāze ir ļoti lietderīga, jo dalībvalstīm tā nekavējoties sniedz informācijas avotu, kas tām ļauj izpētīt atsevišķu atteikumu apstākļus;
10. atzinīgi vērtē ES kopējā militārā saraksta jauno un atjaunināto versiju un tās publicēšanu "Oficiālajā Vēstnesī"; aicina dalībvalstis ziņojumos par "divējāda lietojuma" preču eksportu ietvert sīkākus un pārredzamākus datus, jo šīs preces bieži izmanto cilvēktiesību pārkāpumos;

11. uzskata, ka Rīcības kodeksa redakcija tiek atšķirīgi interpretēta dažādās dalībvalstīs, un tāpēc atzinīgi vērtē kodeksa lietošanas pamācību, kurā ir definēti un precizēti kodeksa operatīvie noteikumi; aicina dalībvalstis grozīt eksporta kritērijus, lai uzlabotu to skaidrību un saprotamību, kā arī lai nodrošinātu, ka tie pilnībā atspoguļo dalībvalstu pašreizējās saistības atbilstīgi starptautiskajiem tiesību aktiem;
12. atzinīgi vērtē faktu, ka ir uzsākts pētījums par 8. kritērija (ieroču eksporta saderība ar saņēmējvalsts tehniskajām un ekonomikas spējām) izmantojumu, jo valstīs, kas sociālajā jomā ir mazāk attīstītas, tas ir nozīmīgs ieguldījums krīžu novēršanā un ilgtspējīgā attīstībā, kas vienlaicīgi tomēr mudina dalībvalstis tāpat rīkoties arī attiecībā uz pārējo septiņu kritēriju piemērošanu;
13. uzskata, ka būtiska nozīme ir vienotiem ES noteikumiem par ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli un ka, neskatoties uz atzinīgi vērtēto Padomes 2003. gadā pieņemto kopējo nostāju attiecībā uz ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli, joprojām trūkst operatīvu noteikumu dalībvalstīm īpaši par to, kā gadījumos, kad minētās darbības un ar tām saistītā ieroču piegāde norisinās, izmantojot trešās valstis, kontrolēt ieroču tirdzniecības starpniecības, ieroču pārvadāšanas un ieroču finansēšanas darbības, ko veic ES pilsoņi un rezidenti;
14. īpaši atzinīgi vērtē Apvienotās Karalistes, Austrijas, Beļģijas, Francijas, Nīderlandes, Somijas, Vācijas un Zviedrijas centienus kontrolēt konvencionālo ieroču tirdzniecību, un aicina pārējās dalībvalstis paātrināt sagatavošanos ieroču tirdzniecības starpniecības kontroles īstenošanai, kā to paredz Padomes kopējā nostāja attiecībā uz ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli;
15. atkārtoti uzsver savu viedokli, ka ir jāievieš obligāta ieroču tirdzniecības darījumu reģistra un autorizācijas sistēma, kas, tāpat kā ASV tiesību akti, attiektos arī uz ES pilsoņiem un uzņēmumiem ārpus ES teritorijas;
16. aicina dalībvalstis savos ieroču tirdzniecības starpniecību regulējošajos tiesību aktos iekļaut ieroču transporta un ieroču iegādes finansēšanas pakalpojumus;
17. aicina dalībvalstis aizliegt nāvessoda izpildei, spīdzināšanai un citu cietsirdīgu, necilvēcīgu un pazemojošu darbību veikšanai paredzētu iekārtu tirdzniecības starpniecību; aicina par krimināli sodāmiem atzīt ANO, ES vai EDSO, kā arī atbilstīgās dalībvalsts noteikto ieroču embargo pārkāpumus, ko veikuši ES pilsoņi un ES reģistrēti tirdzniecības starpnieki un uzņēmumi neatkarīgi no šādu pārkāpumu vietas;
18. atzinīgi vērtē faktu, ka “norāde par preču tiešo izmantošanu” ir iekļauta tiešā patērētāja apliecībā uzrādāmajā obligātajā informācijā; vienlaicīgi aicina iekļaut atbilstīgas izmantošanas klauzulu, ar ko apņemas saņemtos materiālus neizmantojot aizliegtajiem lietošanas veidiem; tomēr atkārtoti uzsver savu prasību izveidot nodošanas pārbaudes un pēceksporta uzraudzības sistēmu, saskaņā ar kuru jāparedz valsts atbildīgo iestāžu veiktas sistemātiskas fiziskās pārbaudes nodošanas un uzkrāšanas punktos ar iespēju piemērot soda sankcijas;

19. tāpēc atkal aicina dalībvalstis izskatīt iespēju izveidot kopēju uzraudzības sistēmu ES līmenī un iesaka apsvērt Eiropas ieroču eksporta kontroles aģentūras modeli;
20. aicina Padomi un dalībvalstis uzturēt spēkā ES noteikto ieroču tirdzniecības embargo attiecībā uz Ķīnas Tautas Republiku un nesamazināt pašreizējos dalībvalstu ierobežojumus šādu ieroču tirdzniecībai;
21. aicina kandidātvalstis — Horvātiju, Bulgāriju, Rumāniju un Turciju — ietvert stingrākas prasības savos tiesību aktos un īpaši visās ieroču eksporta prakses jomās, pamatojoties uz kodeksu, un ziņot par šo praksi saskaņā ar Piektā gada ziņojuma I un II pielikumu; aicina Komisiju cieši sekot pievienošanās sarunu gaitai un aicina pašreizējās dalībvalstis apkopot un publicēt savus gada ziņojumus par 2004. kalendāro gadu un par katru turpmāko gadu;
22. uzskata, ka jāprasa, lai Rīcības kodeksu ievēro arī paplašinātās ES jaunās kaimiņvalstis un valstis, ar kurām ES ir noslēgusi vai ir paredzējusi noslēgt stabilizācijas un asociācijas nolīgumu; īpašu uzmanību jāpievērš Kaļiņingradai, kas agrāk bija tranzīta punkts tādiem militārā aprīkojuma un ieroču pārvadājumiem no citām Krievijas daļām, kuri bija paredzēti nelegāliem tiešajiem patērētājiem; aicina Padomi un Komisiju sadarbībā ar Krieviju piešķirt prioritāti pasākumiem cīņai pret nelegālo tirdzniecību, kā arī regulārai informācijas apmaiņai par eksporta un tranzīta kontroli un atļaujām;
23. aicina dalībvalstis saskaņoti sniegt pietiekamu palīdzību visām valstīm, kam nav Rīcības kodeksa atbilstoši īstenošanai nepieciešamo līdzekļu;
24. šajā saistībā atzinīgi vērtē faktu, ka Polijas un Zviedrijas valdības ierosināja piecas neoficiālas *COARM* sanāksmes vecajām un jaunajām dalībvalstīm par ieroču eksporta kontroli, iesakot šādu *COARM* sanāksmju rīkošanas sistēmu turpināt un panākt, ka šīs sanāksmes notiek regulārāk un pārstāv vairāk pušu, kā arī atzinīgi vērtē Nīderlandes valdības centienus iepazīstināt kandidātvalstis un citas ieinteresētās valstis ar Rīcības kodeksa praktisko piemērojamību;
25. atkārtoti savu aicinājumu par īstermiņa mērķi noteikt juridiski saistošu noteikumu izstrādi un dalībvalstu ieroču eksporta kontroles politikas pilnīgu saskaņošanu, kā arī mudina dalībvalstis īstenot attīstību šajā virzienā, uzliekot soda sankcijas par jebkuriem pārkāpumiem, kurus izdara ES reģistrēti uzņēmumi un ar kuriem tie pārkāpj ANO, ES un EDSO vai dalībvalstu noteiktos ieroču tirdzniecības embargo;
26. iesaka starposmā veikt šādus pasākumus:
  - a) pilnīgu pirmsuzziņu procedūras procesu starp dalībvalstīm par ieroču nodošanu krīžu apdraudētiem reģioniem, vienlaikus veidojot ES kontrollapu, kurā ietvertie rādītāji savlaicīgi brīdinātu par gadījumiem, kad attiecībā uz konkrēto tiešo patērētāju pastāv nopietnas bažas, kas varētu ietekmēt ieroču eksporta atļaušanu;
  - b) vispatverošu daudzpusēju pieeju uzziņu procedūrai par lēmumiem piešķirt vai atteikt atļauju, turklāt pirmais solis būtu dalībvalstu apņemšanās informēt pārējās dalībvalstis par katras tās uzziņu procedūras saturu un rezultātiem, kurā tā ir piedalījies, it īpaši gadījumos, kad neņem vērā iepriekš dotu eksportēšanas atteikumu;

- c) visu Rīcības kodeksa principu, kritēriju un operatīvo noteikumu iestrādi dalībvalstu tiesību aktos, turklāt tas nekādā veidā neietekmē dalībvalstu tiesības īstenot ierobežojošāku valsts politiku;
- d) visi turpmākie ES embargo attiecas uz tām kopējā militārajā sarakstā vai divējāda lietojuma regulas pielikumos iekļautā aprīkojuma kategorijām, uz kurām embargo ir jāattiecina;
27. attiecībā uz kopēja Eiropas bruņojuma tirgus izveidi aicina pakāpeniski atcelt bruņojuma pārvietošanas kontroli Eiropas Savienības teritorijā, ņemot vērā kopēju ES ieroču eksporta kontroles politiku, ko īsteno, piemēram, slēdzot vienošanos neignorēt atbilstīgi ES Rīcības kodeksam dotus eksportēšanas atteikumus;
28. izsaka pilnīgu atbalstu priekšlikumam par Padomes Tirdzniecības regulu, ar kuru ieviestu eksporta aizliegumu attiecībā uz visām nāvessoda izpildes, spīdzināšanas iekārtām un iekārtām, ko izmanto citām pazemojošām un necilvēcīgām darbībām, aizliedzot konkrētus ieroču veidus, piemēram, pretkājnieku mīnas, un noteiktu stingrāku tādu iekārtu kontroli, kuras ir iespējams izmantot iekšējām represijām;
29. attiecībā uz eksporta kontroles pasākumiem saistībā ar trešām valstīm aicina pievērst īpašu uzmanību precēm, ko var izmantot gan civiliem, gan militāriem nolūkiem, piemēram, uzraudzības tehnoloģijām, kā arī rezerves daļām un precēm, kas ir piemērotas izmantošanai kiberkaram vai neletāliem cilvēktiesību pārkāpumiem;
30. piekrīt *COARM* viedoklim, ka humānu mērķu sasniegšanai ir vēlams reglamentēto preču eksportu atļaut apstākļos, kur citādi eksporta atļauju nedotu; atzīst, ka konflikta reģionos konkrēti reglamentēto preču veidi varētu veicināt civiliedzīvotāju drošību un labklājību, tomēr uzsver, ka šādi gadījumi katrs atsevišķi ir ļoti rūpīgi jāpārbauda, nodrošinot dalībvalstīm pietiekamas garantijas, ka šāda eksporta atļaušana netiks izmantota ļaunprātīgi;
31. aicina dalībvalstis atzīt, ka kodekss attiecas arī uz tādu preču eksporta atļaušanu, kuras importētājvalsts ir paredzējusi iestrādāt ieroču sistēmas komponentos vai pabeigtās ieroču sistēmās, ko eksportēs tālāk uz kādu trešo valsti;
32. aicina dalībvalstis apstiprināt tiesību aktus, kas paredz, ka ES atļauto ieroču (vai to sastāvdaļu) ražošanai trešās valstīs ir nepieciešama atļauja;
33. aicina dalībvalstis atzīt, ka Rīcības kodekss attiecas arī uz visu veidu nodošanu “no valdības valdībai”, it īpaši uz ieroču pārpalikumu nodošanu; atkārto, ka ieroču pārpalikuma eksportēšana vai nodošana uz valstīm, kur tos izmantos cilvēktiesību pārkāpumos, starptautisko cilvēktiesību normu pārkāpumos vai citos starptautisko tiesību aktu pārkāpumos, ir Rīcības kodeksa pārkāpums;
34. aicina dalībvalstis atzīt, ka Rīcības kodekss attiecas arī uz militāro, drošības un policijas darbinieku, pieredzes un apmācības nodošanu un uz privātiem militārajiem un drošības

pakalpojumiem;

35. aicina dalībvalstis vienoties par to valstu sarakstu, kuras ir iesaistītas bruņotos konfliktos un uz kurām pilnībā jāaizliedz ieroču eksports, par pamatu saraksta sagatavošanā izmantojot ANO Drošības padomes izveidoto ieroču tirdzniecības embargo uzraudzības struktūru ziņojumus un ieteikumus;
36. uzsver, ka ļoti būtiski ir veikt pētniecību ar mērķi nodrošināt likumisku uzraudzību un kontroli pār tādu zināšanu, programmatūru un tehnoloģiju elektronisku nodošanu, kas potenciāli varētu būt saistītas ar precēm, kuras iekļautas Kopienas to preču sarakstā, kam nepieciešamas izvešanas atļaujas;
37. aicina arī ārpuskopienas ieroču eksportētājvalstis atbalstīt Rīcības kodeksa principus un kritērijus, lai ar šī kodeksa palīdzību dotu reālu ieguldījumu ieroču eksporta kontrolē pasaules mērogā, krīžu novēršanā un miera veicināšanā visā pasaulē;
38. uzskata, ka efektīvu globālu ieroču eksporta kontroli ir iespējams panākt tikai ar starptautisku ieroču tirdzniecības kontroles režīmu, un tāpēc aicina dalībvalstis veicināt stingras starptautiskās ieroču eksporta normas, ņemot vērā 2006. gada ANO Pārskatīšanas konferenci par kājnieku ieročiem, un vērst savu darbību uz juridiski saistoša starptautiska ieroču tirdzniecības līguma noslēgšanu, kā arī uz pasākumiem militāro preču ražošanas uzņēmumu darbības pārveidei un pārstrukturēšanai;
39. aicina Padomi un dalībvalstis pastiprināti uzraudzīt atbilstību tiešo patērētāju apliecībām, it īpaši sniegtajiem datiem par galējo saņēmējvalsti, reeksportēšanas aizliegumu un paziņojumu, ka preces izmantos tikai deklarētajā veidā;
40. aicina ES ieviest īpašu nodokli tirdzniecībai ar ieročiem un veikt aktīvu diplomātisku darbu, lai panāktu, ka šo nodokli iekasētu visā pasaulē, kā to ierosina Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja, kā arī Brazīlijas, Čīles un Francijas prezidenti un Spānijas valdības vadītājs; no šī nodokļa gūtos ieņēmumus pārskaitītu fondos, kas paredzēti īpaši bruņotu konfliktu upuru atbalstam un nabadzības mazināšanai kopumā;
41. aicina dalībvalstu valdības rūpīgi pārskatīt Rīcības kodeksu, ņemot vērā iepriekš minētās prasības un ieteikumus, kā arī apspriežoties ar attiecīgajām pusēm, piemēram, parlamentiem un nevalstiskām organizācijām;
42. uzdod Parlamenta priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei un Komisijai, kā arī dalībvalstu un to trešo valstu parlamentiem un valdībām, kas ir piekritušas ievērot Rīcības kodeksa principus.

PASKAIDROJUMS

I. Ievads

1998. gada 8. jūnijā pieņemtais Rīcības kodekss attiecībā uz ieroču eksportu nosaka obligātos standartus, kas dalībvalstīm jāievēro, izsniedzot konvencionālo ieroču eksporta atļaujas. Tajā ir ietverti 8 noteikšanas kritēriji un 12 operatīvie noteikumi. Pagaidām tas ir visaptverošākais starptautiskais ieroču eksporta kontroles režīms.

Padome, it īpaši tās *COARM* darba grupa, un dalībvalstis nepārtraukti meklē veidus, kā veicināt pārredzamību, dialogu un konvergenci konvencionālo ieroču eksporta kontroles jomā. Galvenie Piektajā gada ziņojumā un tam pievienotajā kopsavilkumā minētie panākumi šajā ziņā ir Rīcības kodeksa lietošanas pamācība, centralizētas atteikumu paziņojumu datu bāzes izveide, kopējā nostāja attiecībā uz ieroču tirdzniecības starpniecību, pārskatīts militārā aprīkojuma saraksts un nodoms 2004. gadā uzsākt kodeksa pārskatīšanu.

Tāpat kā iepriekšējos gados Eiropas Parlaments atzinīgi vērtē kodeksa uzlabojumus. Tomēr tas arī izsaka bažas, ka tā ieteikumi joprojām nav īstenoti. It īpaši būtisks joprojām ir Eiropas Parlamenta aicinājums noteikt, ka kodekss ir juridiski saistošs. Turklāt 2004. gada 22. aprīlī sniegtajā gada ziņojumā par cilvēktiesībām ir uzsvērts, ka "ES cilvēktiesību politiku vājina tas, ka (...) dalībvalstis nenodrošina sistemātisku ES Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu ierobežojošo piemērojumu"¹.

2003. gada decembra Eiropas drošības stratēģijā kā galvenie draudi Eiropas Savienībai ir norādīti reģionālā nestabilitāte, neveiksmīgas valstis, organizētā noziedzība un starptautiskais terorisms. Lai arī stratēģijas dokumentā tas nav specifiski pieminēts, nekontrolēts ieroču eksports saņēmējiem ārpus ES var ievērojami saasināt šos draudus. Šajā sakarā jāņem vērā fakts, ka 80 % ES ieroču izved uz valstīm ārpus Eiropas². Turklāt paplašināšanās rezultātā ir palielinājies ES īpatsvars starptautiskajā ieroču tirdzniecībā kopumā un īpaši kājnieku un vieglo ieroču ražošanā. Tādējādi skaidri definētai kopējai ieroču eksporta politikai ir ļoti liela nozīme.

ES ieroču politikas saskaņošana attiecībā uz trešām valstīm stiprinātu arī kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) jomu, uz kuru šī tirdzniecība attiecas. Tas ir īpaši būtiski, ņemot vērā faktu, ka 2004. gada 1. maijā ES iestājās 10 jaunas dalībvalstis.

II. Kodeksa piektā īstenošanas gada novērtējums

1) Dalībvalstu ziņojumu saskaņošana

Dalībvalstu ziņojumi veido gada ziņojuma pamatu. Tomēr kopš Ceturtā gada ziņojuma

¹ P5_TA(2004)0376, 30. punkts

² Stokholmas Starptautiskā miera izpētes institūta (*SIPRI*) gadagrāmata 2004, 458. lpp.

publicēšanas šo ziņojumu saskaņošanā nav gūti būtiski panākumi. Lai arī visām dalībvalstīm attiecībā uz katru saņēmējvalsti būtu jāsniedz dati par piešķirto atļauju skaitu, atļaujā noteikto eksporta vērtību eirās (ja šāda informācija ir pieejama), par izvesto ieroču vērtību eirās (ja šāda informācija ir pieejama), par atļaujas atteikumu skaitu un kritērijiem, uz kuriem šādi atteikumi balstīti, tomēr Stokholmas Starptautiskā miera izpētes institūta gadagrāmatā 2004 ir uzsvērts, ka dažas valdības joprojām nevēlas vai nespēj šos datus nodrošināt. Pielikuma A tabulā redzams, ka datus par izvesto ieroču vērtību nesniedz Dānija, Francija, Grieķija, Īrija un Vācija, savukārt Nīderlande un Portugāle nesniedz informāciju par atļaujā noteikto eksporta vērtību. Tas nepārprotami rada šķēršļus pilnīgas ES ieroču eksporta pārredzamības un parlamentārās kontroles nodrošināšanai. Vēl viena problēma ir no katras dalībvalsts iegūto datu nesaderība. Piemēram, Austrija sniedz datus tikai par militāro aprīkojumu, bet neinformē par nemilitāro aprīkojumu¹. Atzinīgi vērtējams Itālijas, Lielbritānijas, Portugāles, Spānijas un Zviedrijas valstu ziņojumos iekļautais atļaujas atteikumu sadalījums pa reģioniem. Tomēr *SIPRI* gadagrāmatā ir pamatoti norādīts, ka sniegto datu vērtības rada problēmas, jo dažos gadījumos atteikumu kopskaits pa reģioniem neatbilst kopējam atteikumu skaitam². Otrajā vietā Kopienas iekšējā tirgū joprojām visvairāk ir izsniegtas atļaujas ieroču tirgošanai Balkānu reģiona valstīm, Krievijai, Ukrainai un Kaukāza reģiona valstīm. Kopējais uzsākto uzziņas procedūru skaits (68) un pabeigto uzziņas procedūru skaits (48) šķiet zems, salīdzinot ar atteikumu skaitu (411) un piešķirto atļauju skaitu (vairāk nekā 36 000). Turklāt atteikumu skaits ir samazinājies par 54; tajā pašā laikā piešķirto atļauju skaits ir pieaudzis par vairāk kā 11 000.

2) Tiešo patērētāju apliecības

Vienīgais ievērojamais panākums ir tas, ka “norāde par preču tiešo izmantošanu” ir iekļauta tiešā patērētāja apliecības obligātajos datos. Tomēr Eiropas Parlamenta iepriekšējā gada ziņojumā ietvertie vērienīgākie ieteikumi nav īstenoti. Tomēr, lai efektīvi kontrolētu ieroču, kā arī pārējā militārā un drošības aprīkojuma un citu preču, kurām nepieciešama atļauja, tiešo izmantošanu, joprojām ļoti būtiski ir izveidot piegādes pārbaudes un pēceksporta uzraudzības režīmu visu veidu eksportam, ko reglamentē Rīcības kodekss. Tā kā šāda uzraudzības sistēma varētu ievērojami pārsniegt mazu valstu un dažu jauno dalībvalstu uzraudzības spējas, dalībvalstīm būtu nopietni jāapsver iespēja izveidot kopēju ES uzraudzības sistēmu. Piemērota plānotās bruņojuma aģentūras partnere ražošanas un pasūtījumu jomā varētu būt Eiropas ieroču eksporta kontroles aģentūra.

3) Ieroču tirdzniecības starpniecība

Padomes 2003. gada jūnijā pieņemtā kopējā nostāja par ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli ir lielisks sasniegums. Tajā ir definētas starpniecības darbības, pienākums iegūt kompetento iestāžu atļauju vai rakstisku pilnvarojumu veikt starpniecību, informācijas apmaiņa par ieroču tirdzniecības starpniecību un piemērotu sankciju noteikšana. Lai uzlabotu šīs kopējās nostājas efektivitāti, jāparedz, ka obligātā kārtā ir jāiegūst pilnvarojums ieroču tirdzniecības starpniecības uzsākšanai un jāreģistrējas kā ieroču tirdzniecības starpniekam. Turklāt, par piemēru ņemot ASV tiesību aktus, kopējās nostājas noteikumi būtu jāpiemēro ES pilsoņiem un uzņēmumiem arī ārpus ES teritorijas. Šajā sakarā par paraugprakses piemēru var

¹ *SIPRI* gadagrāmata 2004, 471.–472. lpp.

² *SIPRI* gadagrāmata 2004, 471. lpp.

kalpot Austrijas, Beļģijas, Francijas, Nīderlandes, Somijas, Vācijas un Zviedrijas centieni. Tomēr dalībvalstis savos ieroču tirdzniecības starpniecību reglamentējošajos tiesību aktos nav iekļāvušas ieroču transportēšanu un ieroču finansēšanas pakalpojumus, kā rezultātā vairākos gadījumos nav izdevies pārtvert ieroču izvešanu uz saņēmējvalstīm, kas acīmredzami neievēro Rīcības kodeksā noteiktos standartus. Vēl vairāk uztrauc fakts, ka kopējā nostājā nav skaidri aizliegta nāvessoda izpildei, spīdzināšanai un citu nežēlīgu, necilvēcīgu un pazemojošu darbību veikšanai paredzēta aprīkojuma tirdzniecības starpniecība.

4) Atteikumu datu aprites sistēma

Rīcības kodeksa lietošanas pamācība ir ievērojami uzlabojusi atteikumu paziņojumu un uzziņas procedūru sistēmu, jo tajā paskaidroti un precizēti Rīcības kodeksa operatīvie noteikumi. Tādējādi pastāv mazāka iespēja, ka dalībvalstis šos noteikumus varētu interpretēt atšķirīgi, turklāt ir novērstas kodeksa nepilnības. Lietošanas pamācību veido četras lielas daļas — atteikumu definīcija, atteikuma paziņojumam nepieciešamā informācija, atteikuma paziņojuma atsauksana un atteikumu paziņojumu un uzziņas procedūru precizējumi. Turklāt ir nolemts izveidot centralizētu atteikumu datu bāzi Padomes Ģenerālsēkretariātā Briselē. Tā ir vērtīgs informācijas avots dalībvalstīm un ir pirmais solis ceļā uz saskaņotāku ES ieroču eksporta politiku. Nākamajam solim jābūt automātiskai datu aprītei visās dalībvalstīs attiecībā uz atļaujas piešķiršanas uzziņas procedūru saturu un rezultātu.

5) Dialogs ar kandidātvalstīm un trešām valstīm

Lai arī 2004. gada 1. maijā 10 jaunas dalībvalstis pievienojās Eiropas Savienībai un tādējādi pilnībā iesaistījās Rīcības kodeksa sistēmā, jāturpina dialogs starp ES un pārējām kandidātvalstīm — Bulgāriju, Rumāniju un Turciju. To varētu īstenot, piemēram, neformālu *COARM* sanāksmju veidā starp jaunajām un vecajām dalībvalstīm, kā to ierosināja Polijas un Zviedrijas valdības. Atteikumu paziņojumi jānosūta šīm valstīm, un ES būtu jāveic valstu ieroču eksporta ziņojumu apmaiņa ar tām. No savas puses kandidātvalstīm jāpieņem valstu tiesību akti pilnīgai kodeksa transponēšanai. Turklāt jāaktivizē Rīcības kodeksa veicināšana asociētajās valstīs un jaunajās kaimiņvalstīs, piemēram, Ukrainā, Baltkrievijā vai Serbijā un Melnkalnē. Diemžēl Piektais gada ziņojumā nav ietverti būtiski uzlabojumi šajā sakarā. Tā kā agrāk Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis ir bijušas būtisks ieroču tirdzniecības izejas punkts un tranzīta maršruts un tām ir nozīmīgas spējas vieglo un arī smagāko ieroču ražošanai, būtiska palīdzība ir nepieciešama tām valstīm ES un ārpus tās, kurām trūkst līdzekļu pilnīgai Rīcības kodeksa īstenošanai un prakses izveidošanai atbilstīgi vecajās dalībvalstīs piemērotajiem standartiem. Dalībvalstis var, piemēram, sekot Nīderlandes valdības piemēram, iepazīstinot kandidātvalstis un citas ieinteresētās valstis ar Rīcības kodeksa īstenošanas praktiskajiem aspektiem.

6) ES kopējais militārā aprīkojuma saraksts

Pirmo reizi veiktā ES kopējā militārā aprīkojuma saraksta atjaunināšana un publicēšana “Oficiālajā Vēstnesī” ir svarīgs ieguldījums Rīcības kodeksa saskaņošanā un stiprināšanā. Tā

pamatā būs Vasenāras Vienošanās municijas saraksta numerācijas sistēma. Diemžēl tur nav iekļautas atsevišķas “divējāda lietojuma” preces, ko arī iespējams izmantot cilvēktiesību pārkāpumos, un atsevišķas ieroču sistēmu daļas.

7) Rīcības kodeksa 8. kritērija īstenošana

Kodeksa 8. kritērijs ir tā sauktais ilgspējīgās attīstības kritērijs, un tas attiecas uz ieroču eksporta saderību ar saņēmējvalsts tehniskajām un ekonomikas spējām. Tā kā šis kritērijs ir īpaši svarīgs saistībā ar krīžu novēršanu un ilgspējīgu attīstību sociāli mazāk attīstītās valstīs, atzinīgi jāvērtē ierosinātais pētījums par kodeksa piemērošanas pamatnostādņu izstrādāšanu. Par mērķi jānosaka nepieciešamība novērst pārāk augstu ieroču eksporta līmeni, lai netiktu apdraudēta valsts sociālā un ekonomikas attīstība.

8) Prioritārās pamatnostādnes tuvākajai nākotnei

Piektajā gada ziņojumā ir noteiktas pavisam 9 prioritārās pamatnostādnes, no kurām Eiropas Parlaments par īpaši būtiskām uzskata 7. pamatnostādni (“dialoga izveide [*sic*] ar Eiropas Parlamentu”) un 9. pamatnostādni (“Rīcības kodeksa pārskatīšana”). Dialoga paplašināšana ar Parlamentu būs nozīmīgs solis ceļā uz lielāku ES ieroču eksporta parlamentāro pārbaudi un veicinās Rīcības kodeksa demokrātisko leģitimitāti. Kodeksa pārskatīšanas rezultātā ir iespējami būtiski uzlabojumi, ja tās gaitā vērā ņems Eiropas Parlamenta rezolūcijā ietvertos ieteikumus un ja pārskatīšanu veiks plaši un atklāti, iesaistot gan parlamentus, gan nevalstiskās organizācijas. Tomēr kopumā prioritātīvo pamatnostādņu nekonkrētais formulējums liecina, ka dalībvalstīm nav pietiekami lielas apņēmības tās ievērot.

III. Ieteikumi par stingrāku ieroču eksporta kontroli, juridiski saistošiem noteikumiem un lielāku pārredzamību

Nesenajā *Amnesty International* ziņojumā par ES ieroču eksportu¹ ir analizēti vairāki gadījumi, kad tiesību aktu nepilnību, eksportēšanas atteikuma ignorēšanas vai nepietiekamu paskaidrojumu un definīciju rezultātā ES ieroči, to sastāvdaļas, ES atļaujas ražot ieročus ārvalstīs, privāti ES militārie un drošības pakalpojumi, ES militārais personāls, pieredze un apmācība, kā arī iekārtas, kas paredzētas nāvessoda izpildei, spīdzināšanai un citām nežēlīgām, necilvēcīgām un pazemojošām darbībām, — bieži vien slepeni — ir izvestas uz valstīm, kur acīmredzami neievēro ES demokrātijas, cilvēktiesību un ilgspējīgas attīstības standartus. Stingrs ieroču eksporta kontroles režīms Eiropas un starptautiskā līmenī ir īpaši svarīgs, ņemot vērā ES ārpolitikas pamatā esošu plašos principus, piemēram, attiecībā uz cilvēktiesībām, konfliktu novēršanu un ilgspējīgu attīstību. Tāpēc steidzami jāsteno papildu pasākumi stingrākas kontroles nodrošināšanai, juridiski saistošu noteikumu ieviešanai un lielākas pārredzamības panākšanai.

1) Stingrāka kontrole

Pirmām kārtām Padomei būtu jāpieņem Eiropas Komisijas priekšlikums par Padomes

---

¹ *Amnesty International* — Draudi globālajai drošībai: Eiropas Savienības ieroču eksports, 2004.

Tirdzniecības regulu, ar kuru ieviestu eksporta aizliegumu attiecībā uz visām spīdzināšanas iekārtām un noteiktu stingrāku tādu iekārtu kontroli, kuras iespējams izmantot iekšējām represijām. Bez tam dalībvalstīm vajadzētu vienoties par kopēju to valstu sarakstu, kuras ir iesaistītas bruņotos konfliktos un uz kurām ieroču eksportu vajadzētu aizliegt principā (“atteikuma prezumpcija”). Turklāt ir jāsystematizē ieroču pārvadājumu fiziskā kontrole ieviešanas, tranzīta un eksporta punktā. Visbeidzot dalībvalstīm būtu jāinterpretē Rīcības kodekss pēc iespējas stingrākā veidā. Tām it īpaši vajadzētu atzīt kodeksa piemērošanu attiecībā uz:

- precēm, ko var izmantot gan civiliem, gan militāriem nolūkiem, piemēram, uzraudzības tehnoloģijām, kā arī precēm un to daļām, kuras ir piemērotas izmantošanai kiberkaram vai neletāliem cilvēktiesību pārkāpumiem;
- precēm, kuras importētājvalsts ir paredzējusi iestrādāt ieroču sistēmu komponentos vai pabeigtās ieroču sistēmās;
- ES atļauto ieroču (vai to sastāvdaļu) ražošanu trešās valstīs;
- visu veidu nodošanu “no valdības valdībai”, it īpaši uz ieroču pārpalikumu nodošanu;
- militārajiem, drošības un policijas darbiniekiem, pieredzi un apmācību, kā arī uz privātiem militārajiem un drošības pakalpojumiem.

2) Juridiski saistoši noteikumi

Parlaments ir atkārtoti aicinājis padarīt kodeksu juridiski saistošu un pilnībā saskaņot ES dalībvalstu ieroču eksporta politiku. Tāpēc tas atzinīgi vērtē iespēju pārveidot Rīcības kodeksu par kopēju nostāju. Tomēr joprojām var veikt turpmākus būtiskus uzlabojumus un atsevišķus pasākumus, kā Parlaments to jau norādīja pēdējā ziņojumā:

- a) dalībvalstīm savstarpēji vairāk jāapspiežas, pirms tās pieņem lēmumus par atļaujas atteikšanu, vai saistībā ar ieroču nodošanu krīžu apdraudētiem reģioniem; ciešāka *COARM* darba grupas un dažādu Padomes reģionālo darba grupu sadarbība veicinātu minētā mērķa sasniegšanu;
- b) lai arī līdz šim informācijas apmaiņa un apspriedes ir notikušas tikai divpusējā līmenī Padomes prezidentvalstu vadībā, ievērojami daudzpusējāka pieeja uzziņas procedūras procesam saistībā ar lēmumiem par atļaujas piešķiršanu vai atteikšanu būtu nozīmīgs solis saskaņošanas virzienā;
- c) kā tālāku starpposma pasākumu Rīcības kodeksa pārvēršanā par juridiski saistošu Eiropas Parlaments iesaka visām dalībvalstīm kodeksu transponēt savos tiesību aktos.

3) Lielāka pārredzamība

Pievienojoties 10 jaunām dalībvalstīm, neatliekams ir kļuvis jautājums par dalībvalstu turpmāko gada ziņojumu saskaņošanu. Tādējādi ir dota arī iespēja kvalitatīvi pilnveidot gada ziņojumā iekļaujamās statistikas datus.

Dalībvalstīm vajadzētu sniegt pilnīgu informāciju ne tikai atbilstīgi noteiktajiem kritērijiem (sk. II. 1.), bet arī par šādiem jautājumiem:

- ieroču tipu (piemēram, helikopteri vai ložmetēji), ieroču sastāvdaļu tipu un to preču tipu, kuras iespējams izmantot gan civiliem, gan militāriem nolūkiem (piemēram, uzraudzības vai izlūkošanas tehnoloģijas) attiecībā uz katru saņēmējvalsti;

- kvantitatī (piemēram, piegādāto šauteņu u.c. skaitu) attiecībā uz katru saņēmējvalsti;
- militāro, drošības un policijas darbinieku, pieredzes un apmācības nodošanu;
- detalizētus datus par tiešajiem patērētājiem attiecībā uz katru saņēmējvalsti;
- neoficiāliem konkrētu ieroču eksporta atļauju atteikumiem, kas doti pirms oficiāla atļaujas pieteikuma iesniegšanas;

Pilnīgāki, saskaņotāki šāda veida dati veicinātu gada ziņojuma pārredzamību un kļūtu par ļoti vērtīgu instrumentu parlamentārai pārbaudei un tādējādi arī demokrātiskas atbildības veicināšanai.

4) Tirdzniecības starpniecības jautājuma risināšana

Daudzās ES dalībvalstīs joprojām nav valsts tiesību aktu tirdzniecības starpniecības jomā, un pat valstīs, kur šādi tiesību akti pastāv, ne vienmēr tajos par krimināli sodāmiem ir atzīti tādi ieroču embargo pārkāpumi, ko izdarījuši šo valstu pilsoņi vai ko ārvalstīs izdarījuši šajā dalībvalstī reģistrētas personas un uzņēmumi. Tas nozīmē, ka negodīgs ES pilsonis vai rezidents, kas nodarbojas ar ieroču tirdzniecības starpniecību, ārpus ES teritorijas var būt par starpnieku tādos ieroču tirdzniecības darījumos, kuri pārkāpj, piemēram, ANO ieroču embargo, par to neriskējot saņemt nekādas juridiskas sankcijas, atgriežoties ES. Šim jautājumam ir jāpievēršas daudz pamatīgāk.

IV. Secinājumi

ES Rīcības kodekss kopš tā pieņemšanas 1998. gadā ir ievērojami pilnveidots, un tādā vai citādā veidā tajā ir iekļauti daudzi jauni noteikumi un precizējumi, lai arī kodekss pats nav grozīts. Kodeksa pārskatīšana 2004. gadā ir laba iespēja to strauji pilnveidot vēl vairāk un īstenot papildu pasākumus, kā to ierosina Eiropas Parlaments. Turklāt ES un tās dalībvalstīm jāatzīst nelegālā ieroču eksporta problēmas globālie aspekti un tāpēc jāstrādā ar savām partnervalstīm, un pirmām kārtām ASV, lai noslēgtu juridiski saistošu starptautisku ieroču tirdzniecības līgumu. Īstermiņā un, ņemot vērā 2006. gada ANO Pārskatīšanas konferenci, dalībvalstīm būtu jāveicina vismaz stingru starptautisku normu piemērošana ieroču eksportam. Tādējādi samazinātos reģionālā nestabilitāte, organizētā noziedzība, starptautiskais terorisms un cilvēktiesību pārkāpumi visā pasaulē un Eiropa kļūtu par “drošāku vietu labākā pasaulē”.

{07/10/2004} 11.10.2004.

Starptautiskās tirdzniecības komitejas atzinums

Ārlietu komitejai

par Padomes Piekto gada ziņojumu saskaņā ar Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu 8. operatīvo noteikumu (2004/2103(INI))

Atzinuma sagatavotājs: *Jacky Henin*

IEROSINĀJUMI

Starptautiskās tirdzniecības komiteja aicina Ārlietu komiteju, kas ir atbildīgā komiteja, rezolūcijas priekšlikumā, kuru tā pieņems, iekļaut šādus ierosinājumus:

1. uzskata, ka bruņošanās kontrole ir būtiska, lai īstenotu saskaņotu politiku, kas atbilst ES mērķiem miera, attīstības, cilvēktiesību un demokrātijas principu ievērošanas jomā;
2. konstatē, ka ir sasniegts zināms progress, piemērojot Eiropas Savienības Rīcības kodeksu attiecībā uz ieroču eksportu, taču izsaka nožēlu, ka Eiropas bruņojumu vēl arvien plaši piegādā, to neievērojot; cer, ka tiks pieņemts ES dokuments, kas padarītu šī Rīcības kodeksa ievērošanu juridiski saistošu;
3. konstatē nelielu bruņošanās izdevumu samazinājumu ES iekšienē pēdējos gados, taču ir noraizējusies par to, ka šo samazinājumu kompensē un pat pārsniedz saražotā bruņojuma eksports uz trešām valstīm; uzskata, ka ES un dalībvalstīm vajadzētu ne tikai piemērot šo Rīcības kodeksu, bet arī sekmēt militarizācijas un bruņojuma līmeņa samazināšanu pasaulē;
4. atbalsta Parlamenta agrāk izteikto aicinājumu noteikt juridiski saistošu noteikumu izstrādi un dalībvalstu ieroču eksporta politikas pilnīgu saskaņošanu par vidēja termiņa mērķi un mudina dalībvalstis īstenot attīstību šajā virzienā;
5. uzskata, ka savukārt ir jāveicina militāro uzņēmumu diversifikācija un pielāgošana cita veida produkcijas ražošanai;
6. uzskata, ka ES arī turpmāk jāmudina citas valstis, īpaši ASV, Krievija, Ukraina un Ķīna pievienoties Rīcības kodeksam attiecībā uz bruņojuma tirdzniecību, kā arī ierobežot bruņošanās izdevumus un ieroču eksportu;

7. uzsver, ka ļoti būtiski ir veikt pētniecību ar mērķi nodrošināt likumisku uzraudzību un kontroli pār tādu zināšanu, programmatūru un tehnoloģiju elektronisku nodošanu, kas potenciāli varētu būt saistītas ar precēm, kuras ir iekļautas to Kopienas preču sarakstā, kam ir nepieciešamas izvešanas atļaujas;
8. uzskata, ka, lai cīnītos pret nelegālo ieroču tirdzniecību un novērstu ieroču piegādes neatbilstošiem tiešajiem patērētājiem, ir būtiski, ka ieroču pārvadājumus, ieroču eksporta tiešos patērētājus, pārējo militāro un drošības bruņojumu, licencēto ražošanu un ieroču tirdzniecības starpniecību pakļauj efektīvākai kontrolei; īpaši aicina tiešā patērētāja apliecībā iekļaut klauzulu, ar ko viņš apņemas saņemtus materiālus neizmantot aizliegtajiem lietošanas veidiem;
9. atbalsta aicinājumu dalībvalstīm vēlreiz izskatīt iespēju kopējas uzraudzības sistēmas izveidošanai ES līmenī, turklāt iesaka apsvērt Eiropas ieroču eksporta kontroles aģentūras modeli;
10. prasa, lai dalībvalstis piemēro kriminālsodus neatkarīgi no vietas, kur pārkāpums ir noticis, ja ANO, ES, EDSK vai kādas citas dalībvalsts pasludinātos embargo pārkāpj starpnieki no ES vai Eiropas Savienībā reģistrēti starpnieki vai uzņēmumi;
11. aicina ES ieviest īpašu nodokli par tirdzniecību ar ieročiem un veikt aktīvu diplomātisku darbu, lai panāktu, ka šo nodokli iekasētu visā pasaulē, kā to ierosina Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja, kā arī Brazīlijas, Čīles un Francijas prezidenti un Spānijas valdības vadītājs; no šī nodokļa gūtos ieņēmumus pārskaitītu fondos, kas īpaši paredzēti bruņotu konfliktu upuru atbalstam un nabadzības mazināšanai kopumā;
12. aicina dalībvalstis vienoties par to valstu sarakstu, kas ir iesaistītas bruņotos konfliktos un uz kurām pilnībā jāaizliedz ieroču eksports, par pamatu saraksta sagatavošanā izmantojot ziņojumus un ieteikumus no ANO Drošības padomes izveidotajām ieroču tirdzniecības embargo uzraudzības struktūrām;
13. aicina dalībvalstis uzsākt pētījumus līdzīgi tiem, ko veica par 8. kritēriju, kā piemērot pārējos septiņus kritērijus;
14. aicina attiecīgā laikposmā paplašināt Padomes sekretariātā Briselē izveidoto atteikumu paziņojumu datu bāzi, lai ietvertu tajā informāciju par uzziņas procedūrām atbilstīgi Rīcības kodeksam, kā arī par tiešajiem patērētājiem, par kuriem ir pieejami dati vai pastāv aizdomas, ka viņi ir iesaistīti ieroču un citu kontrolēto preču reeksportēšanā, novirzīšanā vai ļaunprātīgā izmantošanā;
15. aicina dalībvalstis Rīcības kodeksā grozīt eksporta kritērijus, lai uzlabotu to skaidrību un paplašinātu to piemērošanas jomu, kā arī lai nodrošinātu, ka tie pilnībā atspoguļo dalībvalstu pašreizējās saistības atbilstīgi starptautiskajiem tiesību aktiem.

PROCEDŪRA

Virsraksts	Padomes Piektais gada ziņojums saskaņā ar Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu 8. operatīvo noteikumu
Procedūras Nr.	2004/2103(INI)
Komiteja, kas atbildīga par jautājumu	AFET
Ciešāka sadarbība	–
Referents(-e), kas atbildīgs(-a) par atzinumu	<i>Jacky Henin</i>
Iecelšanas datums	14.09.2004
Izskatīšana komitejā	30.09.2004 11.10.2004
Ierosinājumu pieņemšanas datums	11.10.2004
Galīgā balsojuma rezultāti	par: 22 pret: 0 atturas: 0
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Enrique Barón Crespo, Daniel Caspary, Françoise Castex, Jean-Marie Cavada, Giulietto Chiesa, Christofer Fjellner, Béla Glattfelder, Jacky Henin, Erika Mann, Helmuth Markov, Javier Moreno Sánchez, Pasqualina Napoletano, Georgios Papastamkos, Peter Šťastný, Johan Van Hecke un Zbigniew Franciszek Zaleski</i>
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Margrietus J. van den Berg, Reimer Böge, Danutė Budreikaitė, Harlem Désir un Maria Martens</i>
Aizstājēji (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Carl Schlyter</i>

PROCEDŪRA

Virsraksts	Padomes Piektais gada ziņojums saskaņā ar Eiropas Savienības Rīcības kodeksa attiecībā uz ieroču eksportu 8. operatīvo noteikumu
Procedūras numurs	2004/2103(INI)
Atsauce uz Reglamentu	45. pants
Atbildīgā komiteja Datums, kad paziņoja plenārsēdē	AFET 14.10.2004.
Komitejas, kurām ir lūgts sniegt atzinumu Datums, kad paziņoja plenārsēdē	INTA 14.10.2004.
Neiesniegtais(-ie) atzinums(-i) Lēmuma pieņemšanas datums	
Ciešāka sadarbība Datums, kad paziņoja plenārsēdē	
Cits(-i) priekšlikums(-i) par ieteikumu(-iem), kas iekļauts(-i) ziņojumā	
Referents(-i) Iecelšanas datums	<i>Raül Romeva Rueda</i> 13.9.2004.
Iepriekšējais (-ie) referents(-i)	
Apspriests komitejā	01.09.2004. 22.09.2004. 11.10.2004.
Pieņemts	12.10.2004.
Galīgā balsojuma rezultāti	par: 57 pret: 4 atturas: 3
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Elmar Brok, Toomas Hendrik Ilves, Geoffrey Van Orden, Vittorio Emanuele Agnoletto, Angelika Beer, Panagiotis Beglitis, Bastiaan Belder, Monika Beňová, André Brie, Simon Coveney, Ryszard Czarnecki, Massimo D'Alema, Véronique De Keyser, Giorgos Dimitrakopoulos, Anna Elzbieta Fotyga, Maciej Marian Giertych, Ana Maria R.M. Gomes, Klaus Hänsch, Richard Howitt, Anna Ibrisagic, Jelko Kacin, Georgios Karatzaferis, Ioannis Kasoulides, Helmut Kuhne, Joost Lagendijk, Vytautas Landsbergis, Armin Laschet, Edward H.C. McMillan-Scott, Francisco José Millán Mon, Annemie Neyts-Uyttebroeck, Raimon Obiols i Germà, Cem Özdemir, Alojz Peterle, Tobias Pflüger, João de Deus Pinheiro, Mirosław Mariusz Piotrowski, Paweł Bartłomiej Piskorski, Poul Nyrup Rasmussen, Raül Romeva Rueda, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, György Schöpflin, Marek Maciej Siewiec, István Szent-Iványi, Konrad Krzysztof Szymański, Charles Tannock, Jan Marinus Wiersma, Karl von Wogau un Francis Wurtz</i>
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Laima Liucija Andrikenė, Irena Belohorská, Árpád Duka-Zólyomi, Carlo Fatuzzo, Michael Gahler, Anneli Jäätteenmäki, Glenys Kinnock, Jaromír Kohlíček, Miguel Angel Martínez Martínez, Pasqualina Napoletano, Borut Pahor, József Piniór, Rihards Pīks, Luís Queiró, Mechtild Rothe, Aloyzas Sakalas, Pierre Schapira, Inger Segelström, Jean Spautz un Marcello Vernola</i>
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsojumā saskaņā ar 178. panta 2. punktu	

Iesniegšanas datums –A6	19.10.0000	A6-0022/2004
Piezīmes	...	